Problematica egalității de gen – mizele creşterii vizibilității publice şi a cotei de audiență*

Alina Hurubean

Introducere

O analiză a calității democrației româneşti presupune sondarea unor realități cotidiene mai profunde, referitoare la mentalul colectiv şi la dinamica relațiilor interumane, context în care configurația relațiilor de gen, urmărită pe diferite paliere sociale, este considerată un indicator relevant al gradului de modernizare şi de democratizare al unei societăți. Modelele culturale preponderent conservatoare în privința rolurilor şi relațiilor de gen din societatea românească actuală, întreținute în principal de factorii şi mecanismele de socializare, între care mass-media ocupă un loc central, precaritatea conştientizării şi informării publicului larg cu privire la problematica de gen, insuficiența analizelor şi diagnozelor, care să identifice interesele reale ale grupurilor-țintă în funcție de gen afectează negativ înțelegerea adecvată şi asumarea filosofiei egalității de şanse şi a parteneriatului de gen în majoritatea mediilor sociale şi organizaționale româneşti. Proiectată pe acest fundal cultural şi epistemic, integrarea perspectivei de gen în analizele teoretice asupra democrației şi în strategiile de dezvoltare socială este imperios necesară pentru înțelegerea nuanțată a realităților româneşti şi pentru fundamentarea proiectelor şi politicilor publice, ca şi pentru aprecierea calității şi „sănătății" democrației, având în vedere că inegalitatea de gen este o barieră majoră în dezvoltarea umană şi socială, precum şi în procesul de modernizare al unei societăți.

Analiza dinamicii relațiilor de gen sub semnul egalității şi al parteneriatului presupune, în primul rând, clarificarea şi nuanțarea sensurilor conceptului de egalitate, care furnizează implicit presupozițiile teoretice în formularea politicilor publice şi în instituirea regimurilor bunăstării sociale. În acest orizont al discursului, este necesar să aflăm *ce fel de egalitate vrem să instituim în planul vieții sociale concrete? Care este egalitatea de facto pe care putem să o identificăm şi să o consolidăm în societățile europene actuale?* Cu intenția de a echilibra discursul androcentric asupra democrației prin abordarea problematicii egalității de gen – prea puțin prezentă în analizele asupra democrației – pornim de la următoarele ipoteze de lucru, care vor fi dezvoltate pe

* Această lucrare a fost finanțată din contractul POSDRU/89/1.5/S/62259, proiect strategic „Ştiințe socio-umane şi politice aplicative. Program de pregătire postdoctorala şi burse postdoctorale de cercetare în domeniul ştiințelor socio-umane şi politice", cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

BDD-V311 © 2011 Institutul European
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:54:33 UTC)

parcursul argumentării: a) ambiguitatea formulării şi superficialitatea înţelegerii presupoziţiilor teoretice cu privire la egalitatea de gen întreţin precaritatea fundamentării politicilor publice şi a integrării acestui principiu în practicile sociale cotidiene din societatea românească sau, mai precis spus, felul în care conceptualizăm şi operaţionalizăm egalitatea de gen determină, într-o măsură importantă, reuşita aplicării acesteia în politicile publice şi în viaţa cotidiană; b) invocarea şi înţelegerea inadecvată a raportului *diferenţă-egalitate de gen* legitimează formele concrete ale inegalităţii de gen construite social sau diferenţa inechitabilă (*gender gap*)[1]; c) dezechilibrul relaţiilor de gen în sfera publică şi privată pune în discuţie însăşi legitimitatea democraţiei, avansându-se în acest sens ideea unui „deficit democratic"[2]; d) lipsa de informare şi de programe specifice privind egalitatea şi parteneriatul în relaţiile de gen conduc la perpetuarea unei culturi misogin-patriarhale în instituţii şi în societate.

Aceste carenţe, identificate atât în plan cognitiv/discursiv, cât şi în planul complexităţii realităţii afectează echilibrarea relaţiilor de gen în societatea românească actuală. Ele sunt bine conservate de mass-media prin promovarea stereotipurilor negative de gen şi a unor tipare simpliste şi comerciale de feminitate/masculinitate, care – ierarhizând şi devalorizând rolurile de gen şi atributele feminităţii, promovând preponderent „reţete de succes" facil şi prea puţine modele socio-profesionale alternative – se îndepărtează de realitatea şi de diversitatea problemelor umane.

Egalitatea de gen – între stereotipuri, ambiguităţi conceptuale şi noul limbaj de lemn

Debutând la mijlocul anilor '90, subiectul egalităţii de gen, cu suportul său civic, academic, legislativ şi instituţional s-a impus treptat ca temă de analiză în dezbaterile teoretice şi politice din România. Cu toate acestea, tema nu s-a bucurat de o reală vizibilitate publică şi nici nu a produs efecte substanţiale în planul vieţii concrete. Pe tot acest parcurs, atitudinile faţă de această problematică au pendulat între *ignorarea* subiectului (considerat un subiect exotic, de import, fără relevanţă pentru mediul social românesc), *minimalizarea* (întotdeauna există alte priorităţi pe agenda publică) sau *respingerea* lui (fiind un subiect incomod, care inflamează spiritele şi pune în discuţie ordinea de gen existentă şi stereotipurile de gen înrădăcinate în structurile mentalului colectiv) sau *invocarea formală* a egalităţii de gen, formulată în limbajul arid al documentelor strategice, al rapoartelor de ţară sau al proiectelor cu finanţare externă. În diverse contexte discursive, ne-am obişnuit să vorbim despre nevoile şi interesele unor grupuri socio-profesionale sau de vârstă sau despre problemele şi interesele comunităţii, *ignorând dimensiunea de gen*, uitând că societatea nu este unisex şi că există multiple diferenţe între experienţele noastre de viaţă din perspectiva genului. Pretinsa atitudine neutră în raport cu genul şi problematica egalităţii camuflează, în

[1] Enikö, Magyari-Vincze, *Diferenţa care contează. Diversitatea socio-culturală prin lentila antropologiei feministe*, Editura Fudaţiei Desire, Cluj-Napoca, 2002, p. 25.

[2] Carole Pateman, „Féminisme et démocratie", în Thanh-Huyen Ballmer-Cao, Véronique Mottier et Lea Sgier (ed.), *Genre et politique. Débats et perspectives*, Èditions Gallimard, Paris, 2000, p. 90.

BDD-V311 © 2011 Institutul European
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:54:33 UTC)

fapt, *opacitatea şi indiferența de gen (gender blind)* – poziții care simplifică şi sărăcesc abordările teoretice şi intervențiile practice, făcându-le ineficiente sub aspectul valorizării capitalului uman, al creşterii calității vieții şi al dezvoltării sociale.

Ambiguitățile de limbaj şi lipsa nuanțării sensurilor conceptului de egalitate de gen determină multe dintre *dificultățile concretizării şi integrării acestui principiu în politicile publice şi în realitatea cotidiană*. În cuprinsul documentelor oficiale şi al textelor legislative adoptate în România cu privire la egalitatea de gen, analiştii din zona societății civile şi din mediul academic au semnalat o serie de incoerențe şi inexactități privind definirea conceptelor-cheie şi a presupozițiilor teoretice de bază, precum: insuficienta nuanțare, operaționalizare şi adaptare a principiului la contextul românesc, caracterul general şi abstract al formulărilor pe această temă, imprecizia definirii conceptelor; utilizarea excesivă a sintagmei *egalitate de şanse între femei şi bărbați* în locul unor formule mai adecvate precum *egalitate de şanse pentru femei şi bărbați sau echitate de gen*; limitele legilor-cadru, conținând mai ales principii generale; numărul redus al unor reglementări specifice; precaritatea expertizei de gen a personalului care se ocupă de implementarea legislației şi a programelor egalității de gen; persistența accepțiunilor configurate la nivelul simțului comun; deficitul de informare şi cultură democratică în mediile sociale româneşti cu privire la drepturile omului, respectul diferențelor, egalitatea de şanse şi parteneriatul de gen[3].

Cu toate că în documentele oficiale şi în proiectele cu finanțare europeană se promovează ideea egalității de gen şi a compatibilității acesteia cu afirmarea autonomiei şi libertății individuale, la nivelul mentalului colectiv şi al practicilor cotidiene se operează cu sensuri înguste şi distorsionate ale sintagmei egalității de gen, formulată fie în *noul limbaj de lemn*, abstract şi specializat, accesibil doar unor „inițiați" fie, abordările rămân la nivelul simțului comun, suprasaturat de stereotipuri şi prejudecăți. Astfel, în loc de sensul definitoriu al acestei sintagme, care trimite la *şanse egale în competiție*/*oportunități egale* se utilizează sensuri incomplete şi/sau vagi precum: *egalitarism; eradicarea diferențelor; tratament nediferențiat; victimizare; discriminare pozitivă; egalitate în drepturi* ş.a.

Barometrele de opinie publică[4] şi studiile de gen[5] cu referire la contextul românesc indică perpetuarea *stereotipurilor negative de gen*[6], imprecizia sensurilor egalității de gen cu care se operează în diferite medii sociale, precum şi carențe de informare pe această temă a actorilor sociali şi a categoriilor profesionale (jurnalişti, educatori, funcționari publici, formatori de opinie, activişti din zona societății civile,

[3] Mihai Albu, Cristina Mocanu, „Egalitatea de şanse în România. De la teorie la practică", în Oana Băluță (editoare), *Gen şi putere. Partea leului în politica românească,* Polirom, Iaşi, 2006, pp. 120-9.

[4] Barometrul de Gen, 2000; Barometrul privind discriminarea în România, 2004; Barometrul de opinie publică, 2005; Raportul – *Evaluarea capacității administrației centrale şi locale de a include dimensiunea de gen în politicile publice*, PNUD, 2005.

[5] Daniela Rovența-Frumuşani, „Identitatea feminină şi discursul mediatic în România postcomunistă", în Adina Brădeanu; Otilia Dragomir (coord.); Daniela Rovența-Frumuşani; Romina, Surugiu: *Femei, cuvinte şi imagini. Perspective feministe,* Editura Polirom, Iaşi, 2002, pp. 47-67.

[6] Maria Nicoleta Turliuc, „Statutul social al femeii şi teama ei de succes" în Cătălin Turliuc şi Maria Nicoleta Turliuc (editori), *Condiția femeii în societatea modernă,* Editura Performantica, Iaşi, 2004, pp. 118-123.

BDD-V311 © 2011 Institutul European
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:54:33 UTC)

politicieni, factori de decizie), care au un rol important în formarea opiniei publice, în schimbarea mentalităților, a sistemelor de valori şi a strategiilor de acțiune. Un rol semnificativ în perpetuarea stereotipurilor conservatoare de gen deține mass-media (aşa cum se poate constata din observațiile directe şi din studiile efectuate în acest sens)[5], contribuind la receptarea problematicii de gen şi a imaginii feminității/masculinității, de către publicul larg, într-un orizont confuz, superficial şi adesea ostil/agresiv (în principal când este vorba despre tipurile de feminitate mediatizate), delimitat de precaritatea informării, neglijarea sau relativizarea problemelor referitoare la relațiile de gen, critica şi respingerea lor necondiționată. Aceste atitudini de respingere şi minimalizare a importanței problematicii de gen în raport cu prioritățile sociale şi politice ale momentului fac dificilă şi amână, într-un orizont incert, *structurarea unei agende publice* coerente pe această temă, ignorând faptul că inegalitatea de gen este o barieră majoră în dezvoltarea umană, în modernizarea şi democratizarea unei societăți, având importante costuri sociale.

În raport cu aceaste aspecte criticabile, care indică deficitul de democrație în societatea românească actuală, specialiştii indică existența unor soluții alternative[6] (unele dintre acestea aflate în diferite stadii de aplicare), centrate pe următoarele direcții de intervenție: identificarea nevoilor şi intereselor reale ale grupului-țintă care intră în atenția unor politici publice (prin studii de diagnoză; analiza problemelor; studii de fundamentare a programelor/politicilor); structurarea unei agende publice pe problematica de gen, recunoaşterea acesteia ca problematică de interes social şi politic, care contribuie la creşterea calității vieții şi menținerea sănătății unei democrații; sporirea vizibilității publice a temei egalității de gen prin mass-media; formularea adecvată, documentată şi nuanțată a problematicii egalității de gen şi includerea acesteia ca prioritate pe agenda politică (nu numai în campania electorală), în paralel cu acțiuni focalizate pe dezvoltarea expertizei de gen şi susținerea conştientizării, informării şi educației cu privire la recunoaşterea diferențelor de gen, promovarea egalității şi a parteneriatului de gen la nivelul publicului larg (ca şi componente importante ale educației pentru viața privată şi ale educației civice, pentru democrație) şi la nivelul unor publicuri specializate (funcționari publici, jurnalişti, educatori, formatori de opinie).

Diferențele şi egalitatea de gen – o falsă incompatibilitate

Ideea egalității între femei şi bărbați a cunoscut o serie de redefiniri din secolul al XIX-lea şi până în prezent, datorate în bună parte şi plasării acesteia în corelație cu alte concepte fundamentale: libertate, diferență, echitate, inegalitate. Corelația *diferență-egalitate de gen* ne reține atenția pentru că oferă noi clarificări teoretice şi posibilități de operaționalizare conceptuală. Când vorbim despre diferențe de gen ne

[5] *Monitorizarea stereotipurilor de gen în mass-media din Romania* – cercetare efectuată în cadrul proiectului *An Integrated Approach to Gender Balanced Political Empowerment and Participation*, 2005, www.anasaf.ro, accesat 20.12.2010.

[6] Oana Băluță, „Gen şi interese politice. La intersecția dintre teorie, cercetare şi viață cotidiană", în Oana Băluță, Alina Dragolea şi Alice Iancu, *Gen şi interese politice. Teorii şi practici*, Polirom, Iaşi, 2007, p. 70.

BDD-V311 © 2011 Institutul European
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:54:33 UTC)

referim atât la diferențele naturale sau biologice, cât şi la „diferențele sociale, economice şi culturale dintre bărbați şi femei, pentru a (...) pune accent pe mecanismele sociale complexe prin care anumite diferențe dintre femei şi bărbați se transformă în inegalități"[7]. Felul în care abordăm şi înțelegem problema diferențelor de gen ne poate conduce la sensuri şi nuanțe distincte ale egalității de gen.

Astfel, putem delimita trei opțiuni majore[8]: a) *modelul diferențialist* accentuează diferențele de gen şi insistă pe segregarea celor două genuri, abordare ce poate fi identificată în tipul de *socializare diferențiată* („lumea în roz" şi „lumea în bleu"). Această perspectivă susține predeterminarea şi delimitarea strictă/rigidă a rolurilor de gen, ierarhizarea genurilor, valorizarea diferită şi inegală („dublul standard") a caracteristicilor de gen, prezentarea bipolară a rolurilor şi trăsăturilor masculinității/feminității, pe coordonatele: *activ-pasiv; putere-slăbiciune; rațional-emoțional; public-privat; autonomie-dependență; cultură-natură.* În acest orizont analitic, diferența de gen este văzută ca deficiență, iar egalitatea de gen este ignorată pentru motivul că devine obstacol în afirmarea diferențelor specifice; b) *modelul universalist* este poziția opusă modelului diferențialist şi promovează *minimalizarea şi/sau ştergerea diferențelor de gen*, pledând pentru tipul uman unisex; îl putem identifica în procesul de *socializare nediferențiată*, caz în care minimalizarea şi ignorarea diferențelor de gen se face în favoarea afirmării egalității de gen utilizată, de fapt, cu sensul de *egalitarism*, dar având în subsidiar modelul masculin drept normă de referință. Politicile egalității de gen din perioada comunistă au la bază această presupoziție. Ca opțiune epistemologică, de factură raționalistă, pentru care obiectul şi subiectul cunoaşterii sunt entități asexuate, iar ştiința operează doar cu adevăruri universal valabile, ignorând genul ca variabilă/categorie de analiză, modelul universalist generează atitudini de indiferență şi opacitate (*gender blind*) față de complexitatea şi diversitatea realității socio-umane; c) *modelul parteneriatului de gen şi al coeziunii sociale* se bazează pe respectarea diferențelor de gen, evitarea ierarhizării şi segregării genurilor, presupune cunoaşterea, înțelegerea şi valorizarea egală a trăsăturilor/rolurilor de gen, aspecte care fundamentează *socializarea echilibrată* (modelul androgin) şi oferă oportunități şi şanse egale de dezvoltare ambelor genuri. Acest model promovează flexibilitatea rolurilor de gen, respectul față de capacitățile, nevoile şi aspirațiile diferite ale persoanelor, indiferent de gen, afirmarea egală a acestora. De asemenea, susține acceptarea diversității socio-culturale, a identităților şi diferențelor multiple, promovarea şi realizarea parteneriatului de gen în viața publică şi privată, valori şi practici specifice unei societăți democratice mature. Plecând de la recunoaşterea şi respectarea diferențelor de gen, această abordare face posibilă instituirea egalității în şi prin diferență.

Cercetările din domeniul neuropsihologiei arată că între femei şi bărbați nu există diferențe semnificative în privința potențialului mental şi emoțional, astfel încât acestea să permită ierarhizarea genurilor[9]. Cu toate că diferențele dintre genuri nu sunt

[7] Laura Grünberg, „Gen şi societate*"*, în Lazăr Vlăsceanu (coord.), *Sociologie,* Polirom, Iaşi, 2010, p. 208.
[8] Această analiză conceptuală a fost prezentată, într-o primă formă, în Alina Hurubean, „Egalitatea de şanse în relațiile de gen – exigențe europene şi realități româneşti", *Anuarul Universității „Petre Andrei" din Iaşi,* Institutul European, Iaşi, 2008, pp. 105-7.
[9] Maria Nicoleta Turliuc, *Psihologia cuplului şi a familiei*, Editura Performantica, Iaşi, 2004, pp. 67-89.

BDD-V311 © 2011 Institutul European
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:54:33 UTC)

chiar atât de mari, pe cum se crede la nivelul cunoaşterii comune, prin adoptarea anumitor modele de socializare, de tip tradiţional-patriarhal, se accentuează artificial aceste diferenţe care devin, astfel, *inegalităţi construite social*, limitând dezvoltarea potenţialului uman al celor două genuri şi generând consecinţe nedorite în planul vieţii personale şi sociale.

Primele două opţiuni prezentate mai sus, deşi opuse, au în comun presupoziţia că egalitatea şi diferenţa de gen se află în opoziţie ireconciliabilă. Această abordare dihotomică produce blocaje şi capcane la nivel epistemic şi acţional, pentru că opusul egalităţii nu este diferenţa, ci inegalitatea, iar *accepţiunea politică a egalităţii* presupune tocmai *(re)cunoaşterea şi acceptarea diferenţelor*[10]. Acesta este fundamentul conceptual şi teoretic adecvat pe care se pot concepe strategii eficiente de realizare a egalităţii de gen într-o societate democratică. Egalitatea de gen presupune adesea *tratamentul diferenţiat*, care ia în considerare diferenţele de gen în privinţa experienţei de viaţă, a condiţiilor sociale de dezvoltare, a nevoilor şi intereselor specifice. Astfel, egalitatea devine posibilă şi se realizează în şi prin respectul faţă de diferenţele de gen.

Se poate pune întrebarea *pentru care dintre aceste abordări optează analiştii şi decidenţii, respectiv mass-media în mod explicit şi asumat sau implicit şi fără spirit critic? Care sunt consecinţele acestor opţiuni în planul cunoaşterii şi al acţiunii sociale sau cum se transformă diferenţele de gen în inegalităţi de gen şi devin diferenţe inechitabile (gender gap)? Ce sunt, de fapt, diferenţele inechitabile?* Precaritatea înţelegerii şi operaţionalizării raportului *diferenţă de gen – egalitate de gen* generează forme multiple de excluziune socială înţelese ca inegalităţi de gen construite social. *Inegalitatea de gen construită social* este sinonimă cu menţinerea unor tipare sociale care restricţionează alegerile, oportunităţile de dezvoltare şi participare a femeilor şi a bărbaţilor la viaţa socială şi profesională[11]. Inegalităţile de gen sunt astfel perpetuate şi conservate prin structurile instituţionale şi configuraţiile mentale de tip patriarhal, care probează o înţelegere superficială a dinamicii raportului egalitate-diferenţă de gen şi fac dificilă aplicarea reală a abordării integratoare a egalităţii de gen (*gender mainstreaming*) în politicile publice şi în practicile vieţii cotidiene.

Inegalităţile de gen construite social sunt legitimate de primele două abordări ale diferenţelor de gen menţionate anterior. Mecanismele prin care diferenţele de gen sunt convertite în *diferenţe inechitabile* – diferenţa văzută ca inferioritate şi, drept consecinţă, transformtă în inegalitate socială pot fi de natură structurală şi culturală[12]: sistemul de credinţe, valori, practici care instituie/menţin relaţii de gen ca relaţii de putere, relaţii dezechilibrate, asimetrice; existenţa stereotipurilor sexiste în societate, având ca efect fenomenul „plafonului de sticlă" (*glass ceiling*) şi al marginalizării sociale; devalorizarea sau ignorarea experienţelor feminine sau femeieşti (*gender blind*); socializarea diferenţiată a fetelor şi băieţilor, transmiterea unor modele rigide şi

[10] Enikö, Magyari-Vincze, „Regimurile de gen şi cetăţenia femeilor", în Ghizela, Cosma; Enikö, Magyari-Vincze; Ovidiu, Pecican (editori), *Prezenţe feminine. Studii despre femei în România*, Editura Fudaţiei DESIRE, Cluj-Napoca, 2002, pp. 77-105.

[11] Ina Curic, Lorena Văetişi, *Inegalitatea de gen: violenţa invizibilă*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2005, p. 53.

[12] Mihaela Miroiu, „Despre politica «ultimei inegalităţi»", în Vladimir Pasti, *Ultima inegalitate. Relaţiile de gen în România*, Polirom, Iaşi, 2003, pp. 14-6.

BDD-V311 © 2011 Institutul European
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:54:33 UTC)

inactuale de performare a rolurilor de gen; factorii de socializare (familia, şcoala, mass-media, biserica) transmit mesaje misogin-patriarhale şi roluri predestinate/inflexibile pentru femei şi bărbați; existența unor scheme rigide de definire a masculinității şi feminității; modelele tradiționale se dovedesc a fi inadecvate şi inechitabile, iar noile modele de sex-rol, de tip parteneriat nu sunt încă asimilate şi acceptate; lipsa parteneriatului în sfera publică şi privată; preponderența politicilor publice de protecție şi supraviețuire, în detrimentul celor de emancipare (*empowerment*) şi dezvoltare.

Ce este şi ce nu este egalitatea de gen? Premisele structurării unei agende publice autentice

Conştientizarea dificultăților de operaționalizare a principiului egalității de gen şi identificarea factorilor care generează şi întreţin aceste dificultăți (dintre care menționez: complexitatea dinamicii relațiilor de gen; multidimensionalitatea conceptelor utilizate; prezența clişeelor şi a stereotipurilor în privința abordării problematicii egalității de gen; insuficiența sau lipsa expertizei de specialitate pe traseul elaborării şi aplicării politicilor publice) constituie premisele necesare, nu însă şi suficiente, ale unui demers sistematic şi susținut de stucturare a unei agende publice pe această temă şi de concretizare a egalității de gen în viața cotidiană. Eforturile de analiză şi clarificare conceptuală/teoretică sunt legitime prin raportare la dezideratul formulării problematicii egalității de gen în manieră adecvată şi contextualizată, care să evite, pe de o parte, clişeele şi tabuizarea subiectului, pe de altă parte, exagerările şi derapajele, atât în planul dezbaterilor de idei, cât şi în zona intervențiilor social-politice.

Este important să înțelegem că egalitatea de gen nu înseamnă egalitarism sau nivelare şi uniformizare a nevoilor şi intereselor de gen; nu se reduce la formula „egalitate între femei şi bărbați", în sensul egalității şi egalizării femeilor cu bărbații (sistem în care masculinitatea reprezintă norma, iar feminitatea este negativul masculinului, respectiv non-A)[13]. Egalitatea de gen nu se reduce la aspecte cantitative, în sensul egalizării unor indicatori precum numărul femeilor în structurile de conducere sau în anumite domenii de activitate şi nu înseamnă doar măsuri specifice focalizate pe femei ca şi grup-țintă.

La nivelul *opiniei publice* din România, conceptul egalității de şanse între femei şi bărbați se confruntă cu cel puțin două *clişee majore*. Pe de o parte, asistăm la delegitimarea ideii de egalitate între femei şi bărbați din cauza contaminării acesteia cu accepțiunea utilizată în timpul comunismului, iar pe de altă parte sesizăm acceptarea impunerii legislației oportunității egale ca parte a politicii de integrare a României în UE. Ambele opțiuni generează reacții superficiale prinse în capcana celor două extreme, şi anume: *respingerea* sau *acceptarea* necondiționată[14], ambele atitudini fiind neproductive.

[13] Ovidiu Anemțoaicei, „Minoritarul discurs al egalității de gen şi invizibilii bărbați. Minorități, instituționalizări şi metadiscursuri aferente", *Sfera Politicii,* 138, 2009, p. 77.

[14] *Cartea neagră a egalității de şanse între femei şi bărbați*, Centrul Parteneriat pentru Egalitate Bucureşti, 2006.

BDD-V311 © 2011 Institutul European
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:54:33 UTC)

Egalitatea de gen presupune o regândire a relațiilor de gen pentru găsirea unor *alternative de tip partenerial* în raport cu patriarhatul sau matriarhatul de gen; presupune o *echilibrare a relațiilor de gen*, în sensul depășirii paradigmei relațiilor de gen ca relații de putere. Egalitatea de gen presupune *valorizarea egală* a rolurilor, a muncilor, a atributelor feminine şi masculine, respectul diferențelor şi acceptarea diversității, în sensul compatibilizării egalității şi diferențelor de gen (egalitate în şi prin diferență). Egalitatea de gen reală şi funcțională se bazează pe o echivalență de tipul A=B, diferită de logica prezentă în cadrul relației A= non-A, care servește, din păcate, ca presupoziție de bază pentru multe dintre abordările teoretice şi politice actuale[15] din mediile românești. Egalitatea de gen înseamnă crearea oportunităților de dezvoltare pentru femei şi bărbați, capacitarea ambelor genuri, promovarea parteneriatului în relațiile de gen în sfera publică şi în sfera privată. Clarificările conceptuale indică posibile răspunsuri şi la aspectul mai delicat al problemei egalității de gen, referitor la *cum* se poate realiza acest deziderat.

Egalitatea de gen poate dobândi sens şi aplicabilitate prin abordarea integratoare a egalității de gen (*gender mainstreaming*), care presupune schimbări structurale la nivelul practicilor sociale şi a mentalului colectiv, implicând ambele genuri în realizarea egalității *de facto*. Abordarea integratoare a egalității de gen este o strategie transversală, acceptată la nivel internațional din 1995 (Beijing - *A patra Conferință Mondială privind Condiția Femeilor*) şi are în atenție nevoile, interesele şi experiențele femeilor şi bărbaților în planificarea, implementarea, monitorizarea şi evaluarea politicilor şi programelor în toate sferele sociale, politice şi economice, astfel încât ambele genuri să obțină în mod egal beneficii, iar inegalitățile/asimetriile de gen să fie atenuate. Abordarea integratoare diferă de abordările anterioare ale egalității de şanse, centrate pe măsuri specifice în favoarea femeilor, dar este complementară acestora, dovadă în acest sens fiind *Strategia dual ă a abordării egalității de gen (Twin Track Strategy)*, adoptată ca politică oficială a Uniunii Europene[16].

Pe plan european, până la această dată, s-au succedat mai multe „generații de politici" având la bază principiul egalității de gen: politici pentru drepturi egale, politici pentru egalitatea de şanse şi de tratament şi politici de tip *gender mainstreaming*[17]. Față de abordările anterioare, *gender mainstreaming* sau *abordarea integratoare a egalității de şanse între femei şi bărbați* presupune integrarea perspectivei de gen în toate politicile, programele, activitățile administrative şi decizionale în scopul echilibrării relațiilor dintre bărbați şi femei în toate domeniile. *Abordarea integratoare* este deopotrivă un proces politic şi unul tehnic ce intervine atât pe segmentul elaborării politicilor publice, cât şi al aplicării şi evaluării acestora, cu scopul de a produce schimbări structurale.

[15] Anemțoaicei, „Minoritarul discurs", 77.

[16] Nadja Dolata (Managing editor), *Gender Mainstreaming in Practice: A Toolkit,* United Nations Development Programme, ediția a III-a, Bratislava, 2007, p. 72.

[17] Monica Munteanu, „Dinamica formulării politicilor publice de gen în contextul integrării europene", în volumul *Politici publice şi administrație publică*, BONDAR, Florin (coord.), Editura Polirom, Iaşi, 2007.

BDD-V311 © 2011 Institutul European
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:54:33 UTC)

Concluzii

Persistența reprezentărilor asimetrice de gen, a stereotipurilor devalorizatoare şi a atitudinilor rezistente la schimbare în privința dinamicii relațiilor de gen produc multiple efecte disfuncționale în planul vieții publice şi private, afectând coeziunea socială şi calitatea democrației. Asistăm la o erodare a solidarității umane, a respectului față de *celălalt* diferit de noi, la mediatizarea excesivă a negativului, la exacerbarea formelor de individualism rapace şi întreținerea sentimentului de „război al sexelor". Toate acestea echivalează cu insuficienta valorizare a potențialului uman existent, dominanța paradigmei patriarhale în relațiile de gen în detrimentul paradigmei parteneriale, tolerarea atitudinilor şi comportamentelor discriminatorii, conservarea imaginilor şi alegerilor stereotipe ale filierelor de educație, de formare şi de orientare profesională.

Încercând o reconstituire a traseului *egalității de gen,* de la deziderat la realitate, identificăm multiple incoerențe şi inadvertențe, inevitabile de altfel pentru orice proiect ambițios de schimbare socială, care are în obiectiv complexitatea valorilor şi a dinamicii relațiilor sociale. În acelaşi timp, conştientizând faptul că prin *educație* (în cazul de față, *educația pentru parteneriatul de gen*, privită în sensul de componentă a educației civice şi a educației pentru o societate democratică) şi *politici publice* (politici cu public şi pentru public) putem produce schimbări profunde şi de durată, deopotrivă, în planul mentalităților, al valorilor, al comportamentelor şi practicilor sociale, nu ne rămâne decât să realizăm, ca simpli cetățeni sau decidenți politici, conexiunile adecvate şi atât de necesare între cele două niveluri ale schimbării/modernizării, micro- şi macro-social, individual şi comunitar. Daca mass-media nu au abandonat întru totul rolul formativ-educativ, putem spera că aceste schimbări vor fi posibile.

Bibliografie:

Anemțoaicei, Ovidiu, „Minoritarul discurs al egalității de gen şi invizibilii bărbați. Minorități, instituționalizări şi metadiscursuri aferente", în *Sfera Politicii*, 138, 2009.

Ballmer-Cao, T.H. (ed.), *Genre et politique. Débats et perspectives*, Ėditions Gallimard, Paris, 2000.

Băluță, Oana (ed.), *Gen şi putere. Partea leului în politica românească*, Editura Polirom, Iaşi, 2006.

Băluță, Oana, Dragolea, Alina, Iancu, Alice, *Gen şi interese politice. Teorii şi practici,* Editura Polirom, Iaşi, 2007.

Curic, Irina, Văetişi, Lorena, *Inegalitatea de gen: violența invizibilă,* Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2005.

Dolata, Nadja (Managing ed.), *Gender Mainstreaming in Practice: A Toolkit*, United Nations Development Programme, ediția a III-a, Bratislava, 2007.

Grunberg, Laura, „Gen şi societate", în Lazăr Vlăsceanu (coord.), *Sociologie*, Polirom, Iaşi, 2010.

BDD-V311 © 2011 Institutul European
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:54:33 UTC)

Hurubean, Alina, „Egalitatea de şanse în relaţiile de gen – exigenţe europene şi realităţi româneşti", *Anuarul Universităţii „Petre Andrei" din Iaşi*, Editura Institutul European, Iaşi, 2008.

Magyari-Vincze, Enikö, „Regimurile de gen şi cetăţenia femeilor", în Cosma, Ghizela, Magyari-Vincze, Enikö, Pecican, Ovidiu (editori), *Prezenţe feminine. Studii despre femei în România*, Editura Fudaţiei Desire, Cluj-Napoca, 2002.

Magyari-Vincze, Enikö, *Diferenţa care contează. Diversitatea socio-culturală prin lentila antropologiei feministe*, Editura Fudaţiei Desire, Cluj-Napoca, 2002.

Miroiu, Mihaela, *Drumul către autonomie. Teorii politice feministe*, Editura Polirom, Iaşi, 2004.

Munteanu, Monica, „Dinamica formulării politicilor publice de gen în contextul integrării europene", în volumul *Politici publice şi administraţie publică*, Bondar, Florin (coord.), Editura Polirom, Iaşi, 2007.

Pasti, Vladimir, *Ultima inegalitate. Relaţiile de gen în România*, Editura Polirom, Iaşi, 2003.

Rovenţa-frumuşani, Daniela, „Identitatea feminină şi discursul mediatic în România postcomunistă", în Brădeanu, Adina, Dragomir, Otilia (coord.), Rovenţa-Frumuşani, Daniela, Surugiu, Romina: *Femei, cuvinte şi imagini. Perspective feministe*, Editura Polirom, Iaşi, 2002.

Turliuc, Maria Nicoleta, *Psihologia cuplului şi a familiei*, Editura Performantica, Iaşi, 2004.

Turliuc, Maria Nicoleta, „Statutul social al femeii şi teama ei de succes", în Cătălin Turliuc şi Maria Nicoleta Turliuc (ed.), *Condiţia femeii în societatea modernă*, Editura Performantica, Iaşi, 2004.

Revista de studii feministe AnAlize, revistă editată de Societatea de Analize Feministe AnA, Bucureşti, 2000-2002.

Managementul diferenţelor, Centrul Parteneriat pentru Egalitate (CPE), 2006.

Barometrul de Gen, 2000, Fundaţia pentru o Societate Deschisă; sondaj realizat de institutul The Gallup Organization Romania.

Barometrul privind discriminarea în România, Metro Media Transilvania, 2004.

Barometrul de opinie publică, http://www.osf.ro/bop/2005/noiembrie/05.

****Egalitatea de şanse pentru femei şi bărbaţi – valoare europeană*, CPE, 2005.

****Gender mainstreaming – metode şi instrumente. Ghid practic pentru abordarea integratoare a egalităţii de gen*, Centrul Parteneriat pentru Egalitate, 2004.

Raportul *Evaluarea capacităţii administraţiei centrale şi locale de a include dimensiunea de gen în politicile publice*, PNUD, 2005, manager de proiect – dr. Liliana Popescu.

Cartea neagră a egalităţii de şanse între femei şi bărbaţi, Centrul Parteneriat pentru Egalitate, Bucureşti, 2006.

BDD-V311 © 2011 Institutul European
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:54:33 UTC)